

KRONIKA

Prahos universiteto bibliotekininkystės katedra

1961 m. birželio mėn. teko lankyti Čekoslovakijos Socialistinėje Respublikoje ir susipažinti su Prahos Karlovo universiteto bibliotekininkystės katedros mokymo ir mokslo darbo planais, užmegzti ryšius su jos darbuotojais. Bibliotekininkystės katedra Prahos universitete buvo įsteigta 1950 m. Ilgą laiką ji priklausė filosofijos fakultetui, o šiuo metu — Kultūros švietimo institutui. Katedroje dirba 8 darbuotojai, iš kurių 6 turi mokslo laipsnius arba vardus. Katedrai vadovauja doc. dr. J. Drtina. Kiti katedros nariai yra: doc. dr. F. Giglikas, filologijos mokslo kandidatai I. Ceipekas, J. Jedlička, I. Kabrtas, J. Straka, be to, H. Vodičkova ir kt. Katedra palaiko glaudžius ryšius su Maskvos ir Leningrado bibliotekininkystės institutais, Vokietijos Demokratinės Respublikos bibliotekinėmis mokyklomis, Budapešto universiteto bibliotekininkystės katedra ir kt.

Čekoslovakijoje bibliotekininkystės katedra yra ir Bratislavos A. Komenskio v. universitete. Ji ruošia bibliotekinius kadrus Slovakijai.

Abi CSR universitetų bibliotekininkystės katedros šiuo metu turi naujus mokymo planus, pagal kuriuos mokymas yra derinamas su gamyba.

Bibliotekininkystės katedrose yra taikomos trejopos studijų formos: vakarinis skyrius, derinantis su gamybinio darbu, stacionarinis-dieninis ir neakivaizdinis. Pirmasis kursas dirba spaustuvėse ir studijuoja vakariniame skyriuje. Spaustuvėje studentas turi įsigyti kurią nors spaustuvės darbininko kvalifikaciją. Spaustuvės gamybiniam darbui parinktos dėlto, kad spaustuvininkai visuomet pasižymėjo pažangiomis tradicijomis, be to, ši darbo sritis turi ryšių su studijuojamu dalyku. Antrajame—ketvirtajame kursuose studijuojama dieniniame skyriuje. Baigiant ketvirtąjį kursą, studentai laiko valstybinius egzaminus ir yra skiriami į nuolatinę darbo vietą. Penktojo kurso studentai studijas tęsia neakivaizdiniu būdu ir rašo diplominius darbus. Baigdami studijas, studentai gina diplominius darbus ir laiko egzaminus iš specializacijos.

Pagal naują mokymo planą ruošiami kelių profilių bibliotekininkystės specialistai: literatūros, technikos, biologijos. Numatoma įvesti istorijos, medicinos ir kt. specialybes. Atsižvelgiant į specializaciją, studentai turi klausyti čekų literatūros ir čekų kalbos gramatikos, technologijos, bendrosios biologijos, botanikos bei kitus kursus. Prahos universiteto bibliotekininkystės katedros mokymo planuose daug dėmesio kreipiama į pedagogikos bei psichologijos disciplinas, ypač bibliotekinę pedagogiką. Iš šios srities yra skaitomos tokios disciplinos: bendroji ir pedagoginė

psichologija, įvadas į bibliotekinę pedagogiką, vadovavimas skaitymui, skaitytojo psichologija. Daug valandų skirta bibliotekininkystės seminarami (6 semestrai po 2 val.), taip pat kursams pagal pasirinkimą.

Kursai pagal pasirinkimą būna įvairūs, pvz., mokslinio darbo metodika, specialioji (senų knygų) katalogizacija, vienas kuris bibliotekininkystės ar bibliografijos istorijos laikotarpis. Daug dėmesio čėkų mokymo plane krepiama į užsienio kalbas: jie studijuoja rusų ir dvi užsienio kalbas. Nėra dėstomi bendrieji istorijos, literatūrų kursai. Visuomeninėms disciplinoms proporcingai skiriama toks valandų procentas, kaip ir tarybinuose universitetuose. Kadangi CSR studentų bendras apkrovimas yra mažesnis, tai ir valandų skaičius mokymo plane kiek mažesnis.

Prahos universiteto bibliotekininkystės katedros mokslinis darbas yra glaudžiai susijęs su pagrindiniais šių laikų respublikos bibliotekinio darbo praktikos ir teorijos uždaviniais. Štai svarbiausios problemos, kurias tyrinėja katedros kolektyvas.

Pirmoji stambi problema yra **bibliotekinio darbo automatizacija ir mechanizacija**. Šią valstybinės reikšmės problemą katedra sprendžia kartu su kitomis mokslo įstaigomis. Vadovauja šiam darbui Naujosios technikos išvystymo komitetas. Darbas prie šios temos vyksta dviem kryptimis: a) bibliotekinio darbo procesų visapusiška analizė ir galimybės pritaikyti jiems naujausią techniką, automatizaciją bei mechanizaciją; b) tiriamas esamos technikos pritaikymo bibliotekų darbui galimybės. Reikia pažymėti, kad ši problema nagrinėjama ne tik techniniu, bet ir psichologiniu atžvilgiais. Pavyzdžiui, stengiamasi ištirti, kokį psichologinį bei auklėjamąjį poveikį darys automatizacija ir mechanizacija skaitytojui ir bibliotekininkui. Siekiant sukurti palankiausias darbo sąlygas bibliotekoje, psichologiniu aspektu bus ištyrinėtas ir bibliotekų vidaus įrengimas. Antroji problema yra **socialistinė bibliotekininkystė**. Tyrinant šią problemą, daugiausia dėmesio krepiama į socialistinės bibliotekininkystės idėjinio turinio, jos uždavinių nagrinėjimą. Katedros darbuotojų tyrinėjimų tikslas — atskleisti marksistinę bibliotekų politinio darbo ir auklėjimo uždavinių esmę, bibliotekininkystės, kaip specialybės, visuomeninius uždavinius socialistinėje visuomenėje. Nagrinejant šią problemą, bus sistemingai tiriama ir aiškinama Vakarų šalių, ypač Vokietijos Federatyvinės Respublikos bei JAV bibliotekininkystės idėjinis poveikis bibliotekinio darbo teorijai ir praktikai. Trečia problema, prie kurios dirba katedros kolektyvas, yra **suaugusiųjų skaitytojų interesų studijavimas**. Daugiausia dėmesio krepiama į šias skaitytojų kategorijas: a) socialistinio darbo brigadų dalyvius, b) gamyboje dirbančias iš esmės ištekėjusias moteris, c) aukštųjų mokyklų studentus. Tyrinėjimų uždavinys — studijuoti skaitytojų, jų reikalaujamos literatūros rūšis, žanrus ir tematiką. Gauti tyrinėjimo rezultatai bus panaudoti, dirbant su suaugusiais skaitytojais. Katedra kreipia dėmesį ir į vadovavimo skaitymui metodikos klausimus ir į savo planus yra įtraukusi temą **specialaus ir bendrojo švietimo sąlygos ir metodai, keliant dirbančiųjų kvalifikaciją**. Darbo tikslas — padėti dirbantiesiems mokytis, plėsti ir gilinti jų specialų ir bendrą išsilavinimą.

Kai kurios tiriamojo darbo temos yra susijusios su katedros pedagoginio darbo problemomis, dėstomomis disciplinomis. Viena iš tokių temų yra **bibliotekininkystės mokyklos**. Darbo uždavinys yra duoti trumpą bibliotekininkystės vystymosi Čekoslovakijoje ir pasaulyje istorinę apybraižą, atskleisti ir išanalizuoti pažangias tendencijas praeityje, duoti bibliotekinio švietimo ir auklėjimo vystymo perspektyvas, jo turinį, parodyti specifinius bibliotekininkų auklėjimo bruožus socialistinėse šalyse. Darbas turi paruošti atskirų specialių bibliotekinių disciplinų dėstymo metodiką.

Praho universiteto bibliotekininkystės katedros darbuotojai dirba ir prie tokių praktinių temų, kaip **čekų bibliotekinė terminologija**. Darbo uždavinys — paruošti normatyvinį aiškinamąjį žodyną, kuris stabilizuos bibliotekininkystės srities terminologiją. Tai svarbu bibliotekinio darbo praktikai ir teorijai. Katedra taip pat nagrinėja **centralizuoto katalogavimo klausimą**: spaustinių kortelių paruošimą ir panaudojimą katalogų sudarymui įvairių tipų bibliotekose ir pilniems katalogams valstybiniu mastu. Darbo tikslas — išnagrinėti centralizuoto katalogavimo efektingumą. Katedra dirba ir prie **kolektyvinio autoriaus**, jo principų bei problematikos. Klausimas tyrinėjamas pasauliniu mastu, tačiau ypač domimasi jo pritaikymu Čekoslovakijoje.

Praho universiteto katedros darbuotojai nemaža dėmesio kreipia ir į istorinę tematiką. Viena iš tokių istorinių temų yra **Čekoslovakijos bibliotekų visuomeniniai uždaviniai 1918—1939 m.** Darbo tikslas — įvertinti buržuazinės respublikos laikotarpio visuomeninius visų tipų bibliotekų uždavinius bei teorines pažiūras, vyravusias tuo metu bibliotekininkystėje. Darbas turi parodyti to meto bibliotekininkystės pažangias tendencijas bei bruožus, atskleisti visa tai, kas buvo ribota, reakcinga, tarnavo buržuazinei visuomenės santvarkai. Bibliografijos istorijos klausimams yra skirta tema **Čekų bibliografijos istorija nuo 1620 iki septintojo XVIII a. dešimtmečio**. Tai dar labai mažai tyrinėtas laikotarpis, ir dirbamas darbas turės užpildyti čekų nacionalinės bibliografijos istorijos vaizdą.

Aišku, nedideis katedros kolektyvas negalės trumpu laiku ir vienu metu giliai bei išsamiai išnagrinėti visų čia nurodytų problemų. Į kai kurių klausimų sprendimą bus įtrauktos ir kitos įstaigos bei bibliotekos (CSR yra nemaža bibliotekų, kurios atlieka eksperimentinius tyrinėjimus). Tematikos apžvalga rodo, kad Praho universiteto bibliotekininkystės katedros darbuotojai imasi spręsti aktualius šių dienų bibliotekinio darbo teorijos, metodikos bei organizacijos klausimus. Jis daug kuo pamokomas ir VVU bibliotekininkystės katedrai bei LTSR bibliotekininkams, ruošiantiems tiriamojo darbo planus, nagrinėjantiems bibliotekinės statybos, skaitytųjų aptarnavimo problemas mūsų respublikoje.

V. Žukas

Vilniaus Valstybinio universiteto bibliotekininkystės katedroje

Už ilgametę pedagoginę veiklą ir gausius mokslo darbus knygos istorijos, Lietuvos TSR bibliotekininkystės bei kultūros istorijos srityse Aukštoji atestacinė komisija prie TSRS Aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministerijos 1961 m. lapkričio 25 d. patvirtino Bibliotekininkystės katedros vedėjui L. Vladimirovui mokslinį docento vardą.

1961 m. spalio 24—27 dienomis įvyko Vilniaus Valstybinio V. Kapuskio v. universiteto profesorių ir dėstytojų mokslinė konferencija, skirta TSKP XXII suvažiavimui. Šioje konferencijoje mokslinius pranešimus skaitė bibliotekininkystės katedros vyr. dėst. V. Žukas — „Lietuvių rekomendacinė bibliografija darbininkų švietimui 1914—1917 m.“ ir vyr. dėst. K. Sinkevičius — „Lietuvos TSR bibliotekų metodinio vadovavimo problemos“

Leningrado N. Krupskajos vardo bibliotekinio instituto IX mokslinėje-teorinėje ir mokslinėje-praktinėje konferencijoje, įvykusioje 1961 m. gru-

džio 12—15 dienomis, dalyvavo ir mokslinį pranešimą skaitė VVU Bibliotekininkystės katedros vyr. dėst. K. Sinkevičius. Pranešimo tema: „Metodinio vadovavimo bibliotekų darbui reikšmė, nunešant knygą į kiekvieną šeimą LTS Respublikoje“

1961 m. gruodžio 18 d. įvyko Vilniaus Valstybinio V. Kapsuko vardo universiteto Mokslinės bibliotekos ir Istorijos-filologijos fakulteto Bibliotekininkystės katedros atviras partinis susirinkimas, skirtas bibliotekininkystės ir bibliografijos uždaviniams TSKP XXII suvažiavimo nutarimų šviesoje aptarti. Pagrindinį pranešimą padarė bibliotekininkystės katedros vedėjas doc. L. Vladimirovas. Pranešėjas nušvietė bibliotekininkystės ir bibliografijos vystymosi perspektyvas ryšium su TSKP XXII suvažiavimo iškeltais uždaviniais. Diskusijose pasisakė VVU Mokslinės bibliotekos ir Bibliotekininkystės katedros nariai palietė atskirus bibliotekinio-bibliografinio darbo klausimus.

1961 m. gruodžio 1 d. Lietuvos TSR Kultūros ministerijoje įvyko Respublikinės tarpžinybinės bibliotekų tarybos posėdis, kuriame buvo apsvartyti respublikos bibliotekų uždaviniai, vykdant TSKP XXII suvažiavimo nutarimus. Pranešimą šiuo klausimu padarė doc. L. Vladimirovas. Apie bibliotekinių kadrų ruošimo klausimus pranešimą padarė vyr. dėst. K. Sinkevičius. Priimtoje rezoliucijoje „Dėl bibliotekų darbuotojų paruošimo“ nurodoma, kad kadrų paruošimo srityje atliktas nemažas darbas. Vilniaus universiteto bibliotekininkystės skyrių baigė 239 specialistai, Vilniaus Kultūros-švietimo technikumą — 815 specialistų. Turimų specialistų dar nepakanka, be to, kadrų paruošimas nėra diferencijuotas. Numatomos konkrečios priemonės iš esmės išspręsti bibliotekų aprūpinimo specialistais problemą.

1961 m. gruodžio 12—21 dienomis Kaune įvyko Visasąjunginis bibliotekinių pasitarimas, nagrinėjęs Lietuvos TSR bibliotekų patyrimą, aptarnaujant knygomis visas šeimas. Pasitarime dalyvavo Bibliotekininkystės katedros vedėjas doc. L. Vladimirovas ir vyr. dėst. K. Sinkevičius. L. Vladimirovas supažindino pasitarimo dalyvius su Respublikinės tarpžinybinės bibliotekų tarybos veikla, K. Sinkevičius skaitė pranešimą „Darbas su bibliotekiniais kadrais LTS Respublikoje“.

*

Tarybų Lietuvos rajonų kultūros skyrių vedėjų respublikiniame seminare, įvykusiame 1961 m. gruodžio 7—10 dienomis Vilniuje, Bibliotekininkystės katedros vyr. dėst. K. Sinkevičius skaitė pranešimą „Metodinis vadovavimas bibliotekoms ir tolesni jų uždaviniai“

Bibliotekininkystės katedros vedėjas doc. L. Vladimirovas 1961 m. balandžio 5—gegužės 3 dienomis tarybinių bibliotekininkystės specialistų delegacijos sudėtyje, sutinkamai su Tarybų Sąjungos—Amerikos pasikeitimo kultūriniais laimėjimais programa, lankėsi Jungtinėse Amerikos valstijose. Čikagoje iškilmingame Amerikos Bibliotekinių asociacijos (ALA) prezidiumo posėdyje tarybinės delegacijos nariai, tame tarpe ir VVU Bibliotekininkystės katedros vedėjas L. Vladimirovas, buvo išrinkti šios organizacijos garbės nariais.

Apie patirtus įspūdžius L. Vladimirovas padarė pranešimą 1961 m. gegužės mėnesį įvykusiame katedros posėdyje. Pranešėjas apibūdino mokslinės informacijos, bibliografinio ir bibliotekinio darbo mechanizacijos ir automatizacijos padėtį, bibliotekinių kadru paruošimo sistemą Jungtinėse Amerikos Valstijose, detaliau nušvietė Kongreso bibliotekos, Hovardo ir Kolumbijos universitetų bibliotekų darbą, supažindino su Amerikos gyventojų bibliotekinio aptarnavimo principais.

1961 m. birželio mėn. katedros vyr. dėst. V. Žukas lankėsi Čekoslovakijos Socialistinėje Respublikoje ir užmezgė ryšius su Prahos universiteto bibliotekininkystės katedra, susipažino su jos mokymo planais, mokslo darbu. Apie čekų laimėjimus, ruošiant bibliotekinius kadrus, bei mokslinio darbo kryptis ir tendencijas V. Žukas tų metų rugsėjo mėn. katedroje skaitė pranešimą.

S. Lileikytė
